

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 601/2025-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou Mgr. Andreou Rusnákovou, Heydukova 16, Bratislava, proti rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 10C/376/2016-646 z 1. júla 2021, rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 7Co/86/2021-699 z 15. decembra 2022 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/67/2023 z 25. februára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. júna 2025 a doplnenou 8. augusta 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených a vlastnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu (IV. ÚS 380/2023) vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi súdneho konania v postavení žalobcov proti žalovaným 1. [REDAKOVANÉ] a 2. [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaní“), vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 10C/376/2016 o zaplatenie sumy 30 000 eur s príslušenstvom. Sťažovatelia svoju žalobu založili na tvrdeniach, že 8. augusta 2014 so žalovanými uzavreli kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol špecifikovaný pozemok za kúpnu cenu 18 000 eur. V ten istý deň uzavreli ako objednávateľia so žalovanými ako dodávateľmi zmluvu

o dielo spočívajúcu vo vyhotovení základovej dosky za cenu 8 500 eur. Žalovaní im 18. augusta 2014 predložili antidatovaný dodatok s dátumom 8. augusta 2014, ktorým sa zmenil predmet a vykonanie diela na cenu za základovú dosku vo výške 8 500 eur a zálohovú platbu za drevenú panelovú konštrukciu vo výške 21 500 eur. Žalovaný 1 od nich prevzal 18. augusta 2014 v hotovosti sumy 8 500 eur a 21 200 eur a neskôr mu v hotovosti uhradili sumu 300 eur. Práce dohodnuté v zmluve o dielo a jej dodatku žalovaní nevykonali. Základovú dosku zhotovila a drevenú konštrukciu dodala spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „zhotoviteľ“), s ktorou sťažovatelia uzavreli 22. augusta 2014 zmluvu o dielo na stavbu dreveného montovaného rodinného domu „na kľúč“, cena bola určená podľa záväzného rozpočtu 97 000 eur. Sťažovatelia uhradili prvú platbu (po zhotovení základovej dosky) 15 200 eur, druhú platbu (zálohová platba na drevostavbu) 22 271 eur a tretiu platbu (po zhotovení drevostavby) 11 229 eur. Na strane žalovaných preto došlo k bezdôvodnému obohateniu, ktoré sťažovatelia na základe podanej žaloby žiadali vydať.

3. Okresný súd rozhodol v poradí prvým rozsudkom z 3. októbra 2018 tak, že zaviazal žalovaných spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľom sumu 29 700 eur s príslušenstvom. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Dospel k záveru, že zmluva o dielo z 8. augusta 2014 je platná. Plnenie, na ktoré sa v nej žalovaní zaviazali, sa stalo dodatočne nemožným (stavbu zrealizoval zhotoviteľ [REDAKOVANÉ]), ich solidárny záväzok zanikol. Sťažovatelia vyplatili peňažné plnenie na základe právneho dôvodu, ktorý odpadol, preto ide o bezdôvodné obohatenie a žalovaní sú povinní ho vydať sťažovateľom.

4. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie žalovaní. Krajský súd uznesením č. k. 7Co/88/2019-373 z 30. júna 2020 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Krajský súd zastával názor, že v prvoinštančnom konaní neboli odstránené zásadné rozpory v tvrdeniach strán sporu. Uviedol, že v ďalšom konaní má okresný súd vypočítať navrhnutú svedkyňu [REDAKOVANÉ], prípadne vykonať ďalšie stranami navrhnuté dôkazy a bude sa zaoberať tým, či zmluva o dielo spolu s dodatkom medzi zmluvnými stranami bola platne uzavretá a na aký účel bola sťažovateľmi vyplatená žalovaným suma 29 700 eur.

5. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 1. júla 2021 žalobu sťažovateľov zamietol. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že zmluva o dielo uzavretá medzi sťažovateľmi a žalovanými 8. augusta 2014 v znení jej dodatku nebola uzavretá vážne, a preto je podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka neplatná a mala ňou byť zastretá vyššia cena pozemku (34 000 eur), za ktorú bol pozemok ponúkaný aj sťažovateľom a ku ktorej bolo potrebné pripočítať notársky poplatok, katastrálny poplatok, daň z pozemku a cenu za projekt (spolu 39 928 eur). To preukazuje mail s cenovou ponukou od realitného makléra, výsluch svedkyne [REDAKOVANÉ] (jej poznámka o celkovej cene za pozemok s poplatkami 38 000 eur) a výsluch svedka [REDAKOVANÉ] (konateľ [REDAKOVANÉ]). Poukázal na to, že sťažovateľka na dopyt žalovaného v 1. rade o zaslanie dokladu o prevzatí hotovosti za pozemok reagovala dorúčením dodatku k zmluve o dielo z 8. augusta 2014 (mailová komunikácia zo 17. – 18. septembra 2015). Podľa okresného súdu žalovaní preukázali výpoveďou svedkyne a kúpnu zmluvou iných kupujúcich z mája 2014, že cena za pozemok 34 000 eur bola v danom mieste a čase obvyklá. Za preukázané mal aj to, že žalovaní vybavili projekt v hodnote 4 000 eur (čo vyplýva aj z mailu realitného makléra). Z rovnakého mailu vyplýva, že sťažovateľom bol ponúknutý dom na kľúč s pozemkom za cenu 147 000 eur. Napokon v zmluve o dielo z 22. augusta 2014 dohodli cenu za dielo vo výške 97 000 eur. Svedok potvrdil, že žalovaní mu vyplatili časť ceny diela zo sumy prijatej od sťažovateľov 18. augusta 2014.

Podľa názoru okresného súdu sťažovatelia museli mať vedomosť o totožnom plnení z oboch zmluvách o dielo z 8. augusta 2014 a 22. augusta 2014. Okresný súd preto konštatoval, že v konaní bolo preukázané, že sťažovatelia a žalovaní boli dohodnutí, že v kúpnej zmluve týkajúcej sa pozemku účelovo uvedú nižšiu kúpnu cenu, ktorej doplatok sťažovatelia vyplatia žalovaným na základe simulovanej zmluvy o dielo, a rovnako tak boli dohodnutí, že v zmluve o dielo uzavretej so zhotoviteľom uvedú účelovo nižšiu cenu diela, ktorej zálohu sťažovatelia vyplatia žalovaným a zaplatia im aj náklady na projekt. Poukázal na § 41a ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého potom platí dohoda o vyššej kúpnej cene pozemku, diela a nákladov za projekt, a preto na strane žalovaných nemohlo dôjsť podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka k vzniku bezdôvodného obohatenia vo výške 29 700 eur, ktoré by boli povinní sťažovateľom vydať podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Okresný súd preto žalobu sťažovateľov z uvedených dôvodov v celom rozsahu zamietol.

6. Proti tomuto rozsudku sťažovatelia podali odvolanie. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil. Podľa krajského súdu okresný súd správne zistil skutkový stav a vyvodil z neho správny právny záver o neplatnosti zmluvy o dielo z 8. augusta 2014, keďže v konaní bolo preukázané, že zmluvné strany ju neuzavreli vážne, s úmyslom, aby žalovaní postavili sťažovateľom základovú dosku a dodali konštrukciu rodinného domu. Sťažovatelia mali vedomosť, že časť ceny uhradenej v hotovosti sa použije na doplatok (vyššej) kúpnej ceny (mail od realitného makléra zo 7. augusta 2014, poznámka svedkyne o celkovej cene za pozemok s poplatkami, mailová komunikácia zo 17. septembra 2015) a časť ako zálohová platba za stavbu domu (výpoveď svedka, cena za dom na kľúč v cenovej ponuke od realitného makléra *contra* cena za dom na kľúč dojednaná v zmluve o dielo z 22. augusta 2014). Krajský súd v bode 10 napadnutého rozsudku odkazuje aj na mailovú komunikáciu medzi žalobcami (no správne malo byť medzi žalovanými, pozn.). Podľa krajského súdu tak žalovaní predloženými dôkazmi vyvrátili tvrdenie sťažovateľov, že sa na ich úkor bezdôvodne obohatili. Krajský súd sa v bode 14 stotožnil s okresným súdom, že zmluva o dielo z 8. augusta 2014 je neplatný právny úkon v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, lebo ju zmluvné strany neuzavreli vážne, no na druhej strane sa stotožnil aj s námietkou sťažovateľov, že okresný súd neuviedol, aký úkon mala zastierať. Nemohlo ísť o platný disimulovaný právny úkon, pretože by musel zodpovedať vôli strán a splňať náležitosti požadované zákonom. Podľa krajského súdu dôvodom uzavretia zmluvy o dielo bolo poskytnutie finančných prostriedkov z titulu doplatenia kúpnej ceny za pozemok a časti ceny za stavbu rodinného domu. Zmluva o dielo nebola simulovaným právnym úkonom, nezastierala žiadny iný disimulovaný právny úkon, ktorý by bol platný. Bolo však preukázané, že na strane žalovaných prijatím sumy 29 700 eur k bezdôvodnému obohateniu nedošlo, pretože sťažovatelia ju im poskytli z dôvodu zvyšnej kúpnej ceny za pozemok a zaplata prvej platby pre zhotoviteľa rodinného domu.

7. Dovolanie proti rozsudku krajského súdu, ktorého prípustnosť sťažovatelia vyvodzovali z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol.

II. Argumentácia sťažovateľov

8. V ústavnej sťažnosti sťažovatelia rekapitulujú argumentáciu uplatnenú už v odvolaní a dovolaní tvrdiac, že na ich argumenty krajský súd ani najvyšší súd žiadnym spôsobom nereagovali, čo má za následok nedostatočné odôvodnenie napadnutých rozhodnutí, ktoré považujú zároveň za zmätočné z dôvodu ich rozpornosti a arbitrárne, keďže z nich nie sú zjavné dôvody ich rozhodnutia. V podstate spochybňujú všeobecnými súdmi zistený skutkový stav a prezentujú vlastný pohľad na hodnotenie dôkazov.

9. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sťažovatelia považujú za nepreskúmateľné. Na ich dovolanie reagoval iba všeobecne, bez aplikácie jeho vlastných právnych záverov na skutkový stav, bez uvedenia, ktoré výsledky dokazovania preukázali zistený skutkový stav. Neuviedol, s ktorými ich argumentmi sa vysporiadal a ako.

10. Sťažovatelia upozorňujú na rozporuplné tvrdenie krajského súdu, že zmluva o dielo je absolútne neplatný právny úkon, zároveň nezastierala žiaden iný disimulovaný právny úkon, ktorý by bol platný. Súčasne tvrdil, že dôvodom uzavretia zmluvy o dielo bolo poskytnutie finančných prostriedkov z titulu doplatenia kúpnej ceny za pozemok a časti ceny za stavbu rodinného domu, tento právny úkon však nepomenoval ako predpoklad jeho následného posúdenia ako platného či neplatného. Sťažovatelia vnímajú napadnuté rozhodnutia tak, že neexistuje právny titul, na základe ktorého bola žalovaným vyplatená suma 29 700 eur. Absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva zo zákona a pôsobí od začiatku. Súd na ňu musí prihliadať a podľa § 451 Občianskeho zákonníka kto sa bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Ak ide o vrátenie plnenia z neplatnej zmluvy, nie je synalagmatický vzťah založený zmluvne, ako je to podľa § 560 Občianskeho zákonníka, ale vyplýva priamo zo zákona § 457 Občianskeho zákonníka, resp. krajský súd ani najvyšší súd podľa sťažovateľov neodôvodnil, prečo na strane žalovaných nedošlo k bezdôvodnému obohateniu, keď zmluva o dielo je absolútne neplatný právny úkon.

11. Vo vzťahu k časti odôvodnenia týkajúceho sa dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP namietajú nedostatok riadneho odôvodnenia, ktoré je neadresné, keďže najvyšší súd uviedol iba všeobecné teoretické východiská a odkazy na judikatúru, a tvrdenie, že bolo preukázané, že zmluvné strany neuzavreli zmluvu o dielo vážne, s úmyslom, aby žalovaní postavili základovú dosku konštrukciu domu, ale bola uzatvorená z dôvodu poskytnutia finančných prostriedkov z titulu doplatenia kúpnej ceny za pozemok a v časti za stavbu rodinného domu, podľa názoru sťažovateľov nevyplýva z vykonaného dokazovania. Opakujú, že kúpnu zmluvu aj zmluvu o dielo uzavreli vážne, nemohli predpokladať nedostatok vážnosti vôle na strane žalovaných, preto je vo vzťahu k nim právny úkon platný a dôkazné bremeno zaťažuje toho, kto konal bez atribútu vážnosti. Podľa sťažovateľov bolo preukázané iba to, že žalovaní vedome nekonali vážne (mail zo 7. augusta 2014). Trvajú na tom, že krajský súd si vykonštruoval vlastný skutkový stav. Spochybňujú dôkaznú hodnotu mailu od realitného makléra, ktorý považujú iba za informačný, nepreukazujúci dohodu o výške ceny za pozemok. Tvrdenie svedka, že cena diela bola znížená s ohľadom na zálohu 15 000 eur, ktorá je v účtovníctve zhotoviteľa vedená ako vklad od žalovaných, nebolo podložené žiadnym dôkazom. V priebehu konania sťažovatelia upozorňovali na špekulatívne rozporné tvrdenia žalovaných. Krajský súd nevyhodnotil dôkazy v zmysle § 191 ods. 1 CSP ani svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa § 220 ods. 3 CSP, naopak, v jeho postupe

bol prítomný selektívny výber dôkazov, následne nesprávne hodnotených, na základe ktorých bol ustálený skutkový stav jednostranne v prospech žalovaných.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a práva na rovnosť účastníkov súdneho konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom (čl. 48 ods. 2 ústavy) napadnutými rozhodnutiami všeobecných súdov. Nosná sťažnostná námietka spočíva v nesúhlase sťažovateľov s hodnotením vykonaných dôkazov, nedostatočnom odôvodnení napadnutých rozhodnutí a ich arbitrárnosti.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu:

13. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021, I. ÚS 695/2022).

14. Konaním a rozhodovaním všeobecných súdov je teda ústavný súd oprávnený zaoberať sa len vtedy, ak sa ústavnou sťažnosťou namieta porušenie takých základných práv alebo slobôd, ktorým nebola poskytnutá účinná ochrana. Účinnú ochranu základných práv a slobôd (okrem iného) predstavuje opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, ktorých porušenie namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 247/2024).

15. Vo vzťahu k rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, ktorý sťažovatelia využili, a krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým bola ich žaloba zamietnutá. Z uvedeného dôvodu preskúmaniu rozsudku okresného súdu bráni princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorého obsahom je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd. Preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

16. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovatelia vzniesli totožné námietky ako v ústavnej sťažnosti aj v podanom dovolaní. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľmi uplatnenými dovolacími námietkami zaoberal, je aj vo vzťahu k časti

ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu, vylúčená právomoc ústavného súdu, čo predstavuje dôvod jej odmietnutia podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

17. Spôsob, akým sa najvyšší súd vysporiadal s dovolacími námietkami sťažovateľov, bude predmetom posúdenia ústavným súdom v ďalšej časti tohto uznesenia.

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

18. Ústavný súd v prvom rade akcentuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

19. Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľov, ústavný súd pripomína aj svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa, samozrejme za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (m. m. IV. ÚS 239/2021, I. ÚS 679/2022, I. ÚS 183/2023).

20. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľov, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) a z § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Prípustnosť dovolania preskúmal, pričom dospel k právnomu záveru o jeho neprípustnosti a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 vyslovene umožňuje. Úlohou ústavného súdu v konaní o tejto ústavnej sťažnosti bude preto posúdiť, či napadnuté uznesenie nie je svojvoľné ani zjavne neodôvodnené a nevyplýva z neho ani taká aplikácia príslušných procesnoprávných a hmotnoprávných noriem, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

21. Sťažovatelia opakovane uvádzajú, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení obmedzil iba na všeobecné formulácie bez zohľadnenia aktuálneho skutkového stavu. Najvyšší súd z podaného dovolania vyabstrahoval jednotlivé uplatnené vady zmätočnosti rozsudku krajského súdu a v dostatočnom rozsahu na ne reagoval, konkrétne na námietku nedostatočného odôvodnenia (v bode 15.1.), porušenia zásady dvojinstančnosti konania (v bode 21.1. a 21.2.), porušenia princípu rovnosti zbraní (22.2.) a kontradiktórnosti konania (23.2.).

22. Najvyšší súd z dovolania vyabstrahoval aj námietku vád v procese dokazovania a na jej margo v bodoch 18 až 20 uviedol judikatúrne východiská a poukázal na to, že výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom súd vysvetlí, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, akými úvahami sa pri ich hodnotení riadil

a prečo nevykonali ďalšie dôkazy. Hodnotiacu úvahu krajského súdu vyhodnotil ako logickú a preskúmateľnú. Zároveň konštatoval, že v prejednávanej veci nezistil závažné deficity v dokazovaní.

23. Po preskúmaní spisu najvyšší súd uzavrel, že konanie pred krajským súdom nebolo postihnuté vadou zmätočnosti, preto dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

24. V časti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP podľa najvyššieho súdu sťažovatelia nastolili otázku, „či z *absolútne neplatného právneho úkonu vznikol zmluvným stranám nárok na vrátenie peňažného plnenia (bezdôvodného obohatenia), resp. na základe akého úkonu by žalovaná suma mala patriť žalovaným, aby nešlo o bezdôvodné obohatenie za stavu, keď žalovaní dielo nevykonali*“, a poukázali na odklon od judikatúry najvyššieho súdu (4Cdo/237/2005 a 1VCdo/3/2022). Najvyšší súd po odkaze na teoretické východiská posudzovania prípustnosti dovolania v bode 33 uviedol, že krajský súd v nastolených otázkach neodklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu v prezentovaných rozhodnutiach. Vyslovil, že vec sp. zn. 4Cdo/237/2005 nie je k prejednávanej veci prilehavá (s čím sa ústavný súd po oboznámení sa s citovaným rozhodnutím stotožňuje) a v reakcii na vec sp. zn. 1VCdo/3/2022 pripomenul, že sa týkala synalagmatického záväzku vzniknutého zo zákona, že sťažovatelia svoju žalobu takýmto spôsobom neformulovali. Naznačil správnosť prijatých skutkových záverov, že k bezdôvodnému obohateniu na strane žalovaných nedošlo, keďže sťažovatelia im sporné plnenie poskytli na zaplatenie zvyšnej kúpnej ceny za pozemok a za prvotnú platbu na výstavbu rodinného domu. Aj túto časť odvolania odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

25. Z obsiahnej a opakujúcej sa argumentácie sťažovateľov v dovolaní aj v podanej ústavnej sťažnosti možno vyvodit' ich zásadný problém s tou časťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu (bod 15), v ktorej krajský súd korigoval právny názor okresného súdu v tom, že zmluva o dielo z 8. augusta 2014 v znení jej dodatku nielen že je neplatná podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ale zároveň nebola simulovaným právnym úkonom, keďže nezastierala žiadny iný právny úkon, ktorý by bol platný. A zároveň konštatoval, že k bezdôvodnému obohateniu nedošlo, pretože sťažovatelia spornú sumu poskytli z dôvodu zaplatenia zvyšnej kúpnej ceny za pozemok a zaplatenia prvotnej platby na výstavbu rodinného domu. Čo si osvojil aj najvyšší súd (bod 15.1. a následne aj bod 33. napadnutého uznesenia).

26. Podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný (1) plnením bez právneho dôvodu, (2) plnením z neplatného právneho úkonu alebo (3) plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech (4) získaný z nepoctivých zdrojov.

27. Bez ambície doplniť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sa ústavný súd (vzhľadom na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľov, ktorí zotrvávajú na presvedčení, že ak je zmluva o dielo absolútne neplatná, musí to nevyhnutne viesť k záveru o existencii bezdôvodného obohatenia), oboznámil aj s obsahom rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu vydaných v napadnutom konaní.

28. Skutočnosť, že jednotlivé skutkové podstaty bezdôvodného obohatenia sú v hypotéze citovanej právnej normy vymenované alternatívne, je zjavná aj z priebehu konania pred všeobecnými súdmi. Okresný súd vo svojom prvom rozsudku založil svoj záver o dôvodnosti žaloby sťažovateľov

z dôvodu prítomnosti bezdôvodného obohatenia v prejednávanej veci na existencii plnenia na základe právneho dôvodu, ktorý odpadol (3). Krajský súd vo svojom prvom zrušujúcom rozhodnutí vzhľadom na potrebu doplniť dokazovanie a upriamil pozornosť okresného súdu na potrebu posúdenia platnosti zmluvy o dielo. Následne okresný súd po doplnení dokazovania konštatoval neplatnosť tejto zmluvy (2), ktorá v skutočnosti zastierala iný právny úkon (ktorý však nepomenoval), na základe ktorého mala byť plnená vyššia cena za pozemok, dielo a projekt, preto podľa jeho názoru k bezdôvodnému obohateniu nedošlo, a to malo za následok zamietnutie žaloby sťažovateľov. Krajský súd sa v poradí druhom napadnutom rozsudku so záverom o zamietnutí žaloby stotožnil, no neidentifikoval iný platný disimulovaný právny úkon, ale vyslovil, že k bezdôvodnému obohateniu nedošlo, keďže existoval dôvod (1) sporného plnenia, a to zvyšok kúpnej ceny za pozemok a prvotnú platbu za zhotovenie rodinného domu. S čím sa stotožnil aj najvyšší súd v napadnutom uznesení.

29. V napadnutom uznesení a jeho vydaní predchádzajúcich rozhodnutiach tak možno identifikovať právny základ rozhodnutia sporu, zamietnutia žaloby sťažovateľov z dôvodu, že na strane žalovaných k bezdôvodnému obohateniu nedošlo.

30. Plnenie bez právneho dôvodu je jednou zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia založené na tom, že medzi zúčastnenými osobami chýba od počiatku právny vzťah, ktorý by zakladal právny nárok na predmetné plnenie, ktoré môže spočívať napríklad v tom, že bolo niečo dané alebo bolo v prospech niekoho konané (I. ÚS 606/2014).

31. Cieľom právnej úpravy bezdôvodného obohatenia v Občianskom zákonníku je reparácia nerovnováhy, ku ktorej dochádza bez relevantného právneho dôvodu v majetkovej sfére subjektov právnych vzťahov. K majetkovej nerovnováhe dochádza v právnych vzťahoch pomerne pravidelne, avšak o bezdôvodnom obohatení možno hovoriť výlučne vtedy, ak absentuje právny dôvod tejto majetkovej nerovnováhy. Primárnou funkciou právnej úpravy bezdôvodného obohatenia je tak náprava nespravodlivej majetkovej nerovnováhy vzniknutej z titulu absencie relevantného právneho dôvodu. Prvým zákonným predpokladom je objektívna fakticita vzniku majetkovej výhody či prospechu, merateľná a vyjadriteľná všeobecným peňažným ekvivalentom. Pojmovým znakom tohto faktického stavu však musí byť absencia relevantného právneho dôvodu vzniku tohto obohatenia. Faktický stav majetkovej nerovnováhy subjektov právnych vzťahov teda pojmovo vyžaduje bezdôvodnosť tohto stavu.

32. Všeobecnými súdmi prezentované závery nejavia známky arbitrárnosti a ústavný súd sa nestotožňuje s námietkou sťažovateľov, že nemajú základ vo vykonanom dokazovaní. Bez potreby rekapitulácie odôvodnenia rozhodnutí vydaných v prejednávanej veci (body 2 až 6 a 22 až 24 tohto uznesenia) ústavný súd upriamuje pozornosť na základnú skutočnosť z nich vyplývajúcu (ako aj z ostatných príloh ústavnej sťažnosti predloženej sťažovateľmi), že sťažovatelia dokopy za pozemok a konštrukciu rodinného domu uhradili (na základe kúpnej zmluvy) 18 000 eur prostredníctvom notára (na základe zmluvy o dielo z 8. augusta 2014) 8 500 eur a 21 500 eur v hotovosti žalovaným, následne (na základe zmluvy o dielo z 22. augusta 2014) na základe troch faktúr 15 200 eur, 22 271 eur a 11 229 eur (spolu 96 700 eur), pričom z kúpnej zmluvy z 8. augusta 2014 vyplýva cena pozemku 18 000 eur, zo zmluvy o dielo z 8. augusta 2014 v znení dodatku z 18. augusta 2014 cena za základovú dosku 8 500 eur, zálohová platba za drevenú panelovú konštrukciu 21 500 eur a zo zmluvy o dielo z 22. augusta 2014 cena za výstavbu

dreveného montovaného rodinného domu v štádiu „na kľúč“ od zvislých nosných konštrukcií rodinného domu až po dokončenie samotnej stavby rodinného domu 97 000 eur (spolu 145 000 eur). V zmluve o dielo so žalovanými bolo zároveň dohodnuté, že zhotoviteľ diela môže jej vykonaním poveriť inú osobu.

33. Pokiaľ teda konajúce sudy nevzhladli v prejednávanej veci nespravodlivú majetkovú nerovnováhu, resp. prítomnosť obohatenia žalovaných „na úkor“ sťažovateľov, a ani absenciu právneho dôvodu sporného plnenia ako predpokladov vzniku bezdôvodného obohatenia a najvyšší súd po oboznámení sa obsahom spisu neidentifikoval žiadnu zo sťažovateľmi namietaných väd zmätočnosti rozsudku krajského súdu ani prítomnosť odklonu od sťažovateľmi označenej rozhodovacej praxe a na tomto základe dovolanie sťažovateľov odmietol, tento jeho postup nemožno považovať za extrémne nespravodlivý či zjavne neodôvodnený, a preto rozporný so základnými právami sťažovateľov.

34. Ústavný súd uznáva, že v dovolacom konaní mal najvyšší súd príležitosť vnieť do krajským súdom zvolenej nie najjednoznačnejšej formulácie viac svetla a zvrátiť tak presvedčenie sťažovateľov, že sa im v konaní pred všeobecnými súdmi nedostalo súdnej ochrany v predpokladanej kvalite. Aj keď ústavný súd správnosť záveru najvyššieho súdu podoprel vlastnými úvahami, opakovane pripomína, že jeho úlohou nie je perfekcionisticky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby k nimi urobeným čiastkovým procesným úkonom mal výhrady. V súlade s princípom racionality nepovažuje za hospodárne rušiť napadnuté uznesenie len pre účely jeho doplnenia, keďže odstránenie tohto procesného nedostatku by nebolo spôsobilé ovplyvniť situáciu sťažovateľov v ich prospech (porov. I. ÚS 689/2024).

35. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo väzbe na obsah sťažnostnej argumentácie sťažovateľov (ktorá do značnej miery rekapituluje dovoláciu argumentáciu) považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za ústavne udržateľné, splňajúce ústavnoprávne požiadavky súdneho rozhodnutia, a keďže nezistil v jeho odôvodnení svojvôľu alebo arbitrárnosť, je možné uzavrieť, že nie je spôsobilé relevantným spôsobom zasiahnuť do základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ani ďalších označených práv.

36. Preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. októbra 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu